

RE-FORMATIO

4/1970

KENDER HAN OS NU OGSÅ ?

(8. s. e. Trin. — Matth. 7, 22-29)

AF PASTOR POUL PEDERSEN, JYSTRUP

TENDENSEN til at prale med sine fine Bekendtskaber er ikke flatterende, allermindst naar det bliver afsløret, at Bekendtskabsgraden er blevet stærkt overdrevet.

Tendensen til at udgive sig for Duskammerat med Vorherre er heller ikke flatterende for os, allermindst i hans Øjne. "Mange skal sige til mig paa hin Dag: 'Herre, Herre, har vi ikke propageret i dit Navn og sat Tingene eftertrykkelig paa Plads i dit Navn og drevet effektiv Politik i dit Navn'; men da vil jeg bekende, at jeg kendte jer aldrig, og I maa flytte jer bort fra mig, I, som øver Uret".

Vist kan han bruge ogsaa Hedninger og Navnkristne som Redskaber for, at hans Ord bliver udbredt, og hans kraftige Gerninger bliver udført. Men det, som i denne Sammenhæng skal betones, er noget mere personligt. Vi kan ikke bygge vores Saligheds Sag paa, hvad vi har sagt eller gjort. Hvis det fører til Resultater efter Guds Vilje, er det kun til hans Ære, for saa er det ham selv, der har virket det igennem os, og vi er højst som unyttige Tjenere, der ikke har gjort andet end vor Skyldighed.

Hvor meget vi saa end kan opvise af store Resultater og af smukke Ord, saa er det dog at bygge paa Sandgrund, hvis vi sætter vor Lid til den Slags. Den mest henførende Prædiken kan være paa Linie med de falske Profeters stadig gentagne Tema "Alt staar vel til" (Ezek. 13, 10-15).

Men de, som har hørt Tiltalen fra Gud og gjort efter den, har bygget paa Guds Værk, paa Klippegrund. Og Klippen er Kristus.

Her standser Diskussioner og Relativisering. Hans Myndighed vidner om, at han aabenbarer Sandheden med Fuldmagt fra Gud. Derfor er det taabeligt at foregive, at vi kender ham saadan, at vi kan tage ham til Indtægt for vores Idéer. Men det er saligt, om han kender os og vil kendes ved os.

Amen.

FORSIDEN

Prior i Taizé, Roger Schutz, velsigner en broder, som udsendes til en opgave ude i verden. (Se artiklen side 75)

kommentar

POLITISK HJEMLØSHED I DANMARK

AF PASTOR HANS OLAV OKKELS, HERNING

DE FLESTE ved godt, at mange kristne føler sig politisk hjemløse i dagens Danmark, og at der er en sammenhæng mellem dette fænomen og den lave stemmeprocent ved kommunalvalgene. I en vis forstand er denne hjemløshedsfølelse noget ganske normalt og sundt, eftersom St. Peter minder os om, at vi er "fremmede og udlændinge" i denne verden. Vi skal ikke engagere os for voldsomt i det dennesidige. De kristne, som har øvet den største kulturelle indsats, var gerne dem, der afsondrede sig mest, f. ex. munkene. Alligevel kommer vi ikke uden om et vist politisk medansvar på grund af vore demokratiske rettigheder. Hidtil har mange kristne følt, at de i det mindste skulle bidrage til, at der kom kristne repræsentanter for kristne mennesker på Christiansborg. Denne indstilling kom f. ex. til udtryk, da de conservative kunne notere en påfaldende stor valgsejr i Ribe Amt, da de mødte med højskoleforstander Edvard Jensen som kandidat.

Men denne tillid til, at kristne personligheder i diverse partier var gode repræsentanter på tinge, er blevet rokket meget stærkt i denne regerings tid. Da regeringen blev dannet, blev den vist mødt med stor tryghed fra kirkelig side. Man kunne have ventet sig en hel del. Mindst to af regeringens partier har i deres programmer nogle positive ord om kristendommen, ligesom regeringen rummer toppolitikere, som nyder megen anseelse i kirkelige kredse, og som heller ikke viger tilbage for at vedkende sig deres tro. Det var naturligt at vente, at selvom en sådan regering ikke kunne udrette noget godt, så ville der i hvert fald ikke i dens tid ske noget dårligt. Men selv en så beskeden forventning blev hurtigt gjort til skamme, da vi fik pornografifrigivelse og næsten total ophævelse af det ufødte barns retsbeskyttelse, ligesom vi heller ikke blev forskånet for små nålestik i den kirkelige lovgivning og ej heller for truende udsigt til, at skolen yderligere løsrives fra Kirken — ikke blot organisatorisk, som det tidligere er sket, men også ideologisk.

Det er ikke underligt, at den hidtidige kristne politik med integration af de bestående partier mere og mere fremtræder som en Scaveniuspolitik, hvor man sælger sig selv uden at opnå noget som helst. Mange føler, at den nye abortlov tvinger os til at ophøre med noget, der let fører til, at man "drager i ulige åg med de vantro". Ja, men skete det afgørende skred ikke i 1956, da man indførte medicinsk-social indikation, vil man hævde? Jo, men i 1956 blev loven ikke vedtaget af et nært så stort flertal, som den langt radikalere 1970-lov blev. I 1956 var f. ex. flertallet af de borgerlige klart imod den nye lov. Desværre har de kristne, der dengang blev i deres partier for at være salt, mistet mere af deres kraft.

I betragtning af alt dette er det ikke underligt, at den politiske hjemløshed har ført til oprettelsen af et kristeligt parti. Blot må det håbes, at et

sådant parti må få tilstrækkelig tilslutning og må kunne holde en klar kurs uden at blive præget for meget af de kirkelige scaveniuser, der netop i ly af den kirkelige lovgivnings svækkelse af Kirken, er kommet til at føre det store ord i denne.

Nogle vil finde, at tidspunktet til en kristelig partidannelse er forpasset. Og en sådan pessimisme er næppe urealistisk. Dog er det alligevel sundt, at et kristent parti i Danmark ikke dukker op for at tvinge ikke-kristne ind i en kristen livsstil, men først når friheden til at være kristen er truet. Til dem, der vil finde dette for stærkt, vil jeg gerne sige, at den nye abortlov jo ikke blot afkriminaliserer fosterdrab i en lang række tilfælde, men drager os alle ind i disse handlinger, idet de skal udføres for skatteydernes penge. Ja, justitsministeriet har ikke undset sig for gennem annoncere ring at gøre opmærksom på den nye lov.

I det hele taget spiller kulturpolitik en større og større rolle, og alene derfor bør det ikke overlades til Kirkens fjender at formulere en kulturpolitik.

SANDHEDSFABRIKATION

AF PASTOR C. B. HANSEN, ÅLBORG

LØGN og fordrejelse af sandheden har man kendt til alle tider. Mange kætterier kender vi kun i den sejrende ortodoksis gengivelse af dem. Hvad ved vi således om Albigenkerne fra Sydfrankrig og Bogomilerne fra Jugoslavien i Middelalderen? Pavemagten, især dens kanoniske ret siges at beråbe sig på forfalskede historiske dokumenter. Fra krigshistorien kender vi den løgnagtige og karikerende propaganda. Op til den første verdenskrig sørgede den østrigsk-ungarnske regering for at få de internationale pressebureauer til at fremstille serberne som rå og primitive svinehyrder. Men al sådan løgn forudsætter og efterligner sandheden.

Værre er det, når man på filosofisk-ideologisk plan ikke forudsætter nogensomhelst sandhed, men ombytter den med sandheder, man selv producerer, sandheder, der fremkommer som frugter af forløbet af en udvikling, man selv driver frem. Drivkraften i sandhedsfabrikationen er afkristningen, der jo fornægter faste, givne sandhedskendetegn og moralske rettesnore. Deraf følger opløsning af sammenhængende tankevirksomhed. Dermed banes vejen for et materialistisk livssyn og en udviklingslære i den darwinistiske form, der begge hviler på uvidenskabelig tankeforkortning, begge drager for vide og forhastede slutninger af et begrænset erfaringsmateriale.

I stedet for at respektere sandheden eller lyve havner man i en tredje mulighed: Man laver selv sandhederne. Således i Positivismen, det afkristnede bourgeoisis livsfilosofi, der hævder, at sandt og godt er det, der sætter noget i stand til at hævde sig i livets kamp. Denne lære har gjort retsfilosofien til en karikatur af sit pålydende. Ligeså i Marxismen: Det hidtil sidste trin i udviklingen af teknik og samfundsklasser er udtryk for

udviklingsprocessens hensigt og retning og repræsenterer derfor sandheden og retten.

Begge livssyn står og falder med Darwins teori om, at erhvervede egenskaber nedarves — hvad de ikke gør — og den klassiske fysiks lære om, at de årsager til forandringsprocesser i stoffernes opbygning, der kan iagttages, alt andet lige, altid får samme virkning — en lære som den moderne atomfysik mildest talt har modificeret stærkt, men ikke desmindre stædigt fastholdes af sandhedsfabrikanterne, fordi de vil forklare alt ud fra stoffet selv iboende årsager og derved udelukke eksistens og indgriben af en højere, fri og åndelig bevidsthedsmagt.

Sådan sandhedsfabrikation var ret længe en akademisk tankeleg uden praktisk og politisk interesse. Dog viste Karl Marx allerede i 1864, hvad den kunde bruges til. Han behøvede ikke som den primitive, habsburgske krigspropaganda over for serberne at ty til løgn eller karikatur. Nej, Preussen var i sin gode ret til at bemægtige sig hertugdømmerne — ikke fordi danskerne var grøddere, der kun skiftede undertøj ved højtiderne og underkuede de tysksprogede — nej simpelthen fordi Preussen som et industrialiseret land var længere fremme i udvikling end et landbrugsland som Danmark og derfor repræsenterede den historiske sandhed og ret.

Men 100 år senere er Karl Marxs tænke måde blevet allemandseje. Endnu i 1940 greb tyskerne til gammeldags løgn og udgav besættelsen som en beskyttelsesforanstaltning af en "Værnemagt". Men nu i sandhedsfabrikationens guldalder hverken lyver, erobrer eller værner man. Der er kun een, der angriber, men det er en befrier. Thi det ethvert folk, enten det ved det og vil det eller ej, dybest set trænger til er at blive befriet fra kapitalistisk udbytning og fremmedgørelse. Og hvad bliver så det modsatte af en "befrielsesfront"? Allerede få dage efter, at amerikanerne var gået ind i Cambodia for at jage befrierne ud, kunde en kendt kirkehistorikers enke i Folketinget stemple det nye styre i Cambodia som en "junta".

I sandhedsfabrikation skyder man et mellemed af begreber, en problematik (problem er tidens trylleord), en ideologi, ind mellem sig selv og kendsgerningerne. Så kan man uden at lyve eller være sig nogen usandhed bevidst danne sig et billede af virkeligheden efter forgodtbefindende.

Eksempelvis var der mellem 1890 og 1920 enkelte kulrede forskere, der påstod, at Jesus aldrig har eksisteret, men var et fantasifoster af "sin" samtid. Da det er i kommunismens interesse, at Jesus ikke er en virkelighed, blev den eneste jesusbog, der fik lov at udkomme i Rusland fra revolutionen indtil ifjor, en der kolporterede denne af alle seriøse forskere, troende som vantro, forlængst opgivne påstand.

Når sandhedsfabrikationen har vundet genklang hos det brede folk, skyldes det ikke den øgede afkristning som isoleret fænomen men også vort voksende herredømme over det naturgivne. Er man på alle områder omgivet af noget vi selv har omskabt, sløves fornemmelsen af afhængighed af den givne virkelighed. I en verden af kunststoffer passer de fabrikerede sandheder som handsken til en hånd.

Nye sæt af tankebygninger, af syntetiske moralske eller umoralske lærdomme kastes på markedet. Der er intet enkelt sæt af sandhedskendetegn og moralske livslove (de ti bud), som alle er enige om. Og som et spejlbillede af samfundet er hvert menneske for sig et sammensurium af uforligelige meninger. Evnen til at holde fast ved een tankegang er gået tabt og

dermed ikke blot logikken men også loyaliteten. En menighed er blevet til kunder, et publikum, der ikke anser sig for ansvarlig part i sagen. Den oplyste borger fabler det ene minut om udvælgelsen af de stærke og egne i kampen for tilværelsen, det næste minut er han sentimental, social humanist. Hvad pædagoger går ind for af modstridende opfattelser er uoverskueligt. Vor generation består af myndige, bevidste personligheder, der imidlertid teer sig som konforme masse-mennesker og slaver af statussymboler. Skiltes man med frisind, er man som et helt lille Humanistisk Forbund på to ben altid på tærne for at tage friheden fra anderledestænkende.

Der er planer om at afskaffe eller forplumre al historieundervisning, for at fortidens erfaringer med hensyn til følgerne af at overtræde givne livslove og ignorere givne sandheder ikke skal gribe forstyrrende ind i den fortsatte sandhedsfabrikation. Alt overleveret udskrives på forhånd og ubeset som "middelalderligt" og reaktionært. Sandhedsfabrikanter er progressive. Det er Kirken ikke, bortset fra dens åndsforladte eftersnakkere af tidsånden, der også kan give deres bidrag til fabrikationen: "Kristendom er ikke moral", "kristendom og politik skal holdes ude fra hinanden", "kristne er forpligtede til at bakke progressiv politik op".

Kirkens upopularitet skyldes væsentligt, at den stiller for store krav til det splittede menneske at tænke i store sammenhænge i stedet for at springe fra det ene standpunkt til det andet blandt løsrevne, halvvidenskabelige, indbyrdes modsigende sandheder. Sammenhæng er sandhedskendetegnet. Løgn modsiger altid sig selv. Der er ingen bog, der som Ny Testamente hænger så godt sammen fra først til sidst. Dens forfattere taler med forskellige røster, men kommer de til sagen, er de altid samstemmende.

Med afkristning forsvinder sandhedstrang, trang til at se, høre, tænke, tale og skrive i sammenhæng: "moderne" litteratur og teater!

Når tænkningens forfald endnu ikke har haft katastrofale virkninger på det videnskabelige og tekniske felt, må det skyldes, at de egentlige videnskabsmænd endnu klynger sig til den af kristendommen skabte respekt for realiteter og sammenhæng — til forskel fra de populærvidenskabelige misbrugere af videnskaben på det kulturelle og politiske plan.

Det ville tjene mere til Kirkens genrejsning, om dens præster lod sandhedsfabrikation og det meste af det kulturelle ligge — det kan de jo overlade til de uvidende og progressive — og i stedet begyndte at vise sympatisk interesse for de ærlige naturvidenskaber og efter fattig evne søgte at gøre sig bekendt med deres landvindinger.

DEN NYE ROMERMESSE

AF PASTOR POUL ULSDAL, HEMMET

DEN 16. FEBRUAR havde den nye messe "premiere" i de danske romersk-katolske kirker. Til brug for lægfolket blev der i den anledning udsendt en smuk lille bog på 62 sider med titlen "Herrens bord". Den kan købes hos: Katolsk Pastorat, Ringridervej 35, Sønderborg. Desuden er

der også udarbejdet til brug for præsterne en speciel vejledning i messens udførelse, som jeg endnu ikke er kommet i besiddelse af.

Bogen til lægfolket er i visse henseender ret kortfattet. En række nyheder, der blev indført for et par år siden, omtales ikke, f.eks. dette, at præsten normalt først går til alteret, når offergaverne frembæres. De bibelske læse-tekster angives ikke — heller ikke, at der nu er indført to nye tekstrækker foruden den gamle, samt, at der også er lejlighed til en læsning fra Gamle Testamente før de to "normale". En dag kommer der vel en ny messebog, så vi kan vurdere tekstvalget.

På en række punkter forudsættes stadig det gamle missale: de skiftende kollekter til indgang, offertorium og kommunion. De gamle led fra Davids-salmerne ved introitus og graduale og communio kan stadig bruges, eller de kan erstattes af almindelig salmesang. Derimod synes offertorie-verset at være forsvundet. Det fremgår ikke af dette hefte, om præsten privat skal læse disse brudstykker af Davids-salmer, eller om disse dublinger i messen er afskaffet.

På en række punkter er der givet adgang til en speciel medvirken af særligt udvalgte af lægfolket. Jeg har altid fornemmet, at den slags "demokratisk modernisme" kan være temmelig u-demokratisk, fordi man til disse jobs selvfølgelig altid tager "de fine", d.v.s. de mest begavede eller de kønneste ud af Gudsfolket. Egentlig er det heller ikke moderne, for i århundreder har det været skik, at den engelske herremand blev bæret med at skulle læse en af teksterne i sin sognekirke! (Det pudsige er, at "embedet" dybest set er langt mere demokratisk, fordi "embedet" netop gør manden til hele folkets. Degnen i et dansk landsogn er virkelig "vores" degn og "alles" degn, hvad slet ikke ville være tilfældet, hvis et medlem af menighedsrådet eller missionssamfundet blev sat til at læse indgangsbønnen). — Hvis man i romerkirken dog er så kloge at iklæde disse "demokratiske" aktører en eller anden korskjorte, ville det straks hjælpe på det

For en præst i den evangelisk-lutherske — eller lad os sige: den evangelisk-katolske kirke — er der mange ting i dette hefte og denne messe, der virker pudsige. Der er f.eks. dette, at man giver messen det smukke navn "Herrens bord" samtidig med, at man har indført den praksis, at langt den største del af hele handlingen foregår borte fra dette bord! Dette kommer endnu mere frem, når man ser, hvordan messen klart er opdelt i 4 hoveddele: indledning — ordets tjeneste — nadverliturgi — velsignelse og bortsendelse. Det er da temmelig fantastisk, at romerne har kunnet finde på at kalde kun det tredje afsnit af deres messe for nadverliturgi — og samtidig give den navnet: Herrens bord! Det minder i grunden en del om det mærkelige protestantiske begreb, der hedder "højmesse med altergang".

Her er det meget interessant at sammenligne denne opdeling med den tilsvarende, vi møder i den liturgi, som den anglikanske kirke udsendte i 1967 for at blive prøvet i en tre-årig periode. Opdelingen her er egentlig meget mere "katolsk", idet der deles i to hovedafsnit: Antecomunio (ante betyder: før) og Communio. Den øvrige opdeling i de to messer har iøvrigt ret store ligheder.

Det er selvfølgelig for meget forlængt — selv i disse tider, hvor der råbes så højt om økumenik — at en "verdens-kirke" som den romerske

skulle snakke med os andre småfolk i de lutherske kirker om vore erfaringer. Men når de nu vil til at indføre tre læsninger i hver messe, kan vi andre kun sige: "Velbekomme!" Vi er nogle, der er lykkelige over i nogle år at have tilladt os at nøjes med to læsninger. Det føles som en lettelse og en befrielse, som noget helt naturligt, så man næsten har glemmt, at det kan være anderledes. Det fornemmes så rigtigt, at man næsten tror, præsten har lavet en fejl, når man er i kirke et andet sted, hvor der endnu bruges tre læsninger (Samtidig bliver man jo også fri for den tredje salme!)

Inden jeg går over til den egentlige gennemgang af messen, vil jeg nævne det stærke indtryk af kaos og forvirring, der præger dette arbejde. Som præst i en kirkeafdeling, hvor man netop ofte har været plaget af den store liturgiforvirring — der mærkeligt nok skyldes statskirkelig stivhed og mangel på frihed — kan denne messe virke helt chokerende. Her har den kirke, der altid har været beskyldt for ensretning, demonstreret en frihed, der gang på gang forekommer uden mening! Der er en vis mening i, at en kortere eller længere form kan alternere — eller at der kan vælges mellem en form i et moderne sprog og en i et mere traditionel kirkeligt sprog; men sådanne forskelle er det meget svært at få øje på i de forskellige muligheder, der er angivet. Lad mig nævne en række eksempler:

1) Der er tre former for indgangshilsen: Den "normale": "Herren være med Eder!" — nej undskyld: "Herren være med jer!" nævnes som den sidste Før står de to "apostolske" hilsener: "Vor Herres Jesu Kristi nåde, Guds kærlighed og Helligåndens samfund være med jer!" og: "Nåde og fred fra Gud, vor Fader, og fra vor Herre Jesus Kristus være med jer!" — Hvad nytte det skal gøre, er ikke til at se. Her synes man nu godt, de gode romere kunne have lært af andre kirkeafdelinger den gode ide at anvende disse to til andre begivenheder i kirken: vielse, begravelse o. s. v. Det har vi andre egentlig gjort ganske fikst!

2) Formelt er der tre former for Kyrie, men i virkeligheden endnu flere, hvad bl. a. fremgår af følgende rubrik: "Andre former kan udformes i lighed med ovenstående eksempel". Her er rige muligheder for opfindsomme præster eller pressionsgrupper i menighederne!

3) Endelig er der fire forskellige kanonbønner — eller nadverbønner, som de nu kaldes. I en af disse er der seks indskudte varianter efter kirkeåret (altså bortset fra de forskellige præfationer). Efter indstiftelsesordene er der et led, der har tre varianter. Ja, sådan en bagatel som præstens opfordring til at bede Fadervor, har man givet i tre forskellige udgaver! I dette tilfælde som i flere andre er det næsten umuligt at se nogle motiver bag disse varianter. De er ikke udtryk for forskellige teologiske skoler; de udtrykker heller ikke forskellige grader fra en historisk formular til et mere moderne udtryk. Nogle minder netop kun om protestantiske præsters private "forbedringer" af folkekirkens liturgi. Stillet overfor alle disse muligheder kan man blive slået af den gamle latinske forms klarhed og fasthed.

Det er måske på sin plads her at forsøge en kort karakteristik af messens sproglige præg i almindelighed. Af egentlige "modernismer" er der vel kun afskaffelsen af ordet "sankt" og ombytningen af "eder" med "jer". Man har således bevaret "Og med din ånd", medens man pudsigt nok i den engelske romer-messe har indført at sige: "Og med dig". Man har erstat-

tet "æde" med "spise", men mærkeligt nok ikke oversat "kalk" ved "bæger". Den første "nadverbøn" er en let revideret oversættelse af den almindelige latinske. Der har man f. eks. bevaret udtrykket "ihukomme", hvor man i de andre nadverbønner kan sige "tænke på" eller "mindes".

De fleste steder forekommer sproget mig at være ret godt — lige fjernt fra "det ærværdige kirkesprog" og fra et vulgært "nutidsdansk".

Efter disse betragtninger over denne messes præg i almindelighed vil jeg forsøge at give en mere udførlig redegørelse for de enkelte dele i den.

Fælles med den nye anglikanske messe er afsnittet "Indledning", der går lige til den første tekstlæsning. Det er helt morsomt at se, at romerne har haft de samme kvaler med denne indledning som alle lutherske kirker samt den anglikanske kirke! Nogle husker måske et højmesseforslag offentliggjort her i bladet for et års tid siden, udarbejdet af præsterne Riisgaard, Ågård og Gerhard Pedersen. De forsøgte det radikale skridt at anbringe messens forbønner — hvad vi kalder Kirkebønnen — i messens indledning. De gjorde det ud fra den rigtige erkendelse, at vores "kollekt", som romerne nu kalder "Dagens bøn", rent historisk er den sidste, sammenfattende bøn i et litani af forbønner. Kyrie-råbet skulle også være en sidste rest af dette oprindelige litani, der indledte gudstjenesten.

Romerne har i k k e valgt at forsøge en sådan restaurering, men lader det hele begynde med en skriftemålsagtig indledning — kombineret med Kyrie og Gloria og afsluttet med "dagens bøn". Det pudsige er, at denne løsning er den samme som den, der blev forsøgt i en række lutherske liturgi-forslag i forrige århundrede og op til vor tid, f. eks. i den slesvigske liturgi fra 90'erne og i den norske og svenske samt i den danske Prøveritualbog af 1963. Efter Introitus, indgangssalmen kommer der en syndsbekendelse, hvorefter Kyrie og Gloria følger.

Man kan undre sig over, at romerne har valgt denne løsning. Den er ikke helt tilfredsstillende af flere grunde. Der er først den rent historiske grund, der bl. a. ligger bag det forslag, som Riisgaard, Ågård og Gerhard Pedersen har offentliggjort, at det oprindeligt i k k e specielt var syndens nød, der var tale om i messens indledende litani; men det var al nød, der blev båret frem for Gud. Kyrie-råbet blev dermed mere alment eller "folkeligt" — gjaldt a l t. — En anden grund til det utilfredsstillende med denne løsning er, at der fremkommer en sær modsætning til det festlige Introitus, der skulle indlede menighedens glade nadverfejring. — En tredje grund er, at der ofte kommer en vis dublering. I den anglikanske prøveliturgi, der har valgt den romerske løsning, kommer der en ny syndsbekendelse lige inden den egentlige nadverliturgi. Dette har man dog undgået i den nye romermesse, idet menighedens korte syndsbekendelse, Confiteor lige inden modtagelsen af nadveren er bortfaldet og netop flyttet til messens indledning i forbindelse med Kyriet. Det synes heller ikke mere at forudsættes, at menigheden beder det tilsvarende Confiteor, der lød i Trinbønnen, når præsten gik til alteret.

Disse grunde har været så stærke, at de tyske lutherske kirker i deres liturgi af 1955 og de amerikanske lutherske kirker i deres liturgi af 1958 forkastede denne løsning og i stedet gav anvisning til en kort skriftemålsakt lige før Introitus, hvor man ønskede dette — altså næsten svarende til, at vi i mine kirker har skriftemål et kvarter før hveranden højmesse. På denne måde kunne Kyrie og Gloria komme til at stå alene i deres

"romerske" form; men nu har romerne altså valgt den form, som disse nye lutherske messer har forladt! Og den — som nogle af os syntes — "gammeldags" form, man endnu ikke var blevet fri for i Norge og Sverrig og i den danske Prøveritualbog, er pludselig blevet den, der ligner den nye romerske mest....

Jeg har hidtil hørt til dem, der principielt var tilhænger af den "gamle" romerske form, samtidig med, at jeg som så mange andre så problemet, der lå i dette, at skriftemåls-akten før messen havde så få deltagere. Den mest almindelige danske udvej at flytte denne akt hen til pladsen før nadveren, var selvfølgelig den dårligst mulige. Den nye anglikanske messe har endnu det "romerske" Confiteor blot med den dårlige danske placering. — Jeg har måske behandlet denne indledning alt for udførlig, men det forekommer mig at være lidt af et skoleeksempel på det dilemma, man står i, når man skal lave en messeliturgi: Hvor megen vægt har det rent historiske overfor den udvikling, der rent praktisk er sket? Måske har romerne alligevel ret i denne tillæmpning mellem de oprindelige historiske led og den glidende udvikling, der kan ske i menighedens praksis.

Der er mindst tre former for syndsbekendelse-Kyrie. Den første er meget ringe — med et ordgyderi, der ligner det, vi kender fra danske eksperiment-gudstjenester. Hvad siger man f. eks. til forbederens indledende ord: "Jesus, Guds Søn, du blev sendt for at læge de forpinte sind..." Andet og tredje Kyrie svarer pudsigt nok til den danske oversættelse af det græsk-danske Kyrie, der indleder Litaniet s. 11 bag i Den danske Salmebog — altså et 6-foldigt Kyrie (uden de græske ord). En rubrik synes dog at angive, at man ved lidt kunster skulle kunne få et 9-foldigt Kyrie ud af det; men ellers synes denne form dog at være afskaffet! Det tredje Kyrie indledes med en næsten ordret oversættelse af det gamle Confiteor.

Efter alle disse forandringer på Kyriets plads er det helt velgørende at se, at der kun er eet Gloria, nemlig det gamle. Det er glædeligt at se, at dette led står så urokkeligt, selv om det jo kom temmelig sent ind i messen. — Jeg har ofte følt, at vi i de højkirkeliges messe-fejringer har forsmået dette dejlige led. Vi har oftest nøjedes med englenes lovsang: "Ære være Gud i det høje og fred på jorden for mennesker med god vilje" (som romerne oversætter det) — samt et vers af "Aleneste Gud i Himmerig", vores salme-gengivelse af den gamle lovsang. Vi har vel syntes, at det var for langt og for svært at synge; men det er værd at lægge mærke til, at det er med i dets fulde ordlyd i den norske prøve-højmesse af 1969 — endda med to melodier og formet som en vekselsang mellem kor og menighed.

Derefter kommer endelig "Dagens bøn", der slutter messens indledning i stedet for som hos os at fornemmes som begyndelsen til tekstlæsningerne.

Næste afsnit er "Ordets tjeneste", hvor jeg allerede har nævnet muligheden for tre læsninger og indførelsen af tre tekstrækker. Det er her, man overraskes over den pudsige form for modernisme, at man ikke længere kalder apostle og evangelister for helgener, når man bekendtgør teksterne! Derimod i den første af de fire nadverbønner, der stort set er en oversættelse af den gamle latinske, ihukommer man stadig en række helgener med sjove navne: Linus, Xystus og Krysgonus og mange andre mig ubekendte

KIRKEDAGE

KØBENHAVN

5.-7. SEPTEMBER
1970
I ENGHAVE KIRKE

LØRDAG D. 5.

- Kl. 11.00 MESSE ved pastor Knud Christensen, Virum; prædiken ved pastor A. B. Christensen, Tårnby.
- Kl. 12.30 Frokost.
- Kl. 15.00 NON; velkomst ved pastor Percy Eriksen.
- Kl. 15.30 Kaptajn Emanuel Andersen, Lyngby: "Hvorfor jeg går til messe om søndagen".
- Kl. 17.00 Procession og festlig VESPER; prædiken ved pastor Knud Jakobsen, Farup.
- Kl. 18.30 Middag.
- Kl. 20.00 Pastor Percy Eriksen, Enghave: "Den ortodokse gudstjeneste — og vor egen".

COMPLETORIUM.

SØNDAG D. 6.

- Kl. 14.00 MESSE ved pastor Percy Eriksen, Enghave; prædiken ved pastor Ole Fr. Stjernfelt, Tårnby.
- Kl. 15.15 Kaffe.
- Kl. 15.45 Fru Meta Melchior: "Det jødiske syn på kvinden".
- Kl. 17.30 VESPER.
- Kl. 18.30 Middag.
- Kl. 20.00 Pastor Edmund Jensen, Ormslev: "Helgener".

COMPLETORIUM.

MANDAG D. 7.

- Kl. 9.00 MESSE ved pastor Anders Studsgård, Lyngby; prædiken ved pastor Poul Exner, Albertslund.
- Kl. 10.00 Præstekonvent. — Professor, dr. theol. Bent Noack: "Den stakkels uægte Markus - slutning"

Alle gudstjenester og foredrag holdes i Enghave kirke, Sdr. Boulevard 120. — Måltiderne indtages på Vesterbro K. F. U. M., Valdemarsgade 15.

Tilmelding til pastor Percy Eriksen, Strindbergsvej 12, 2500 Valby. Telefon (01) 30 80 40. (Tilmelding kun nødvendig af dem, der ønsker at deltage i måltiderne, senest 29. august).

Pris: Mødegebyr 20,- kr., enkelte foredrag 5,- kr.
Måltider: Frokost ca. 8,- kr., middag ca. 9,50 kr.

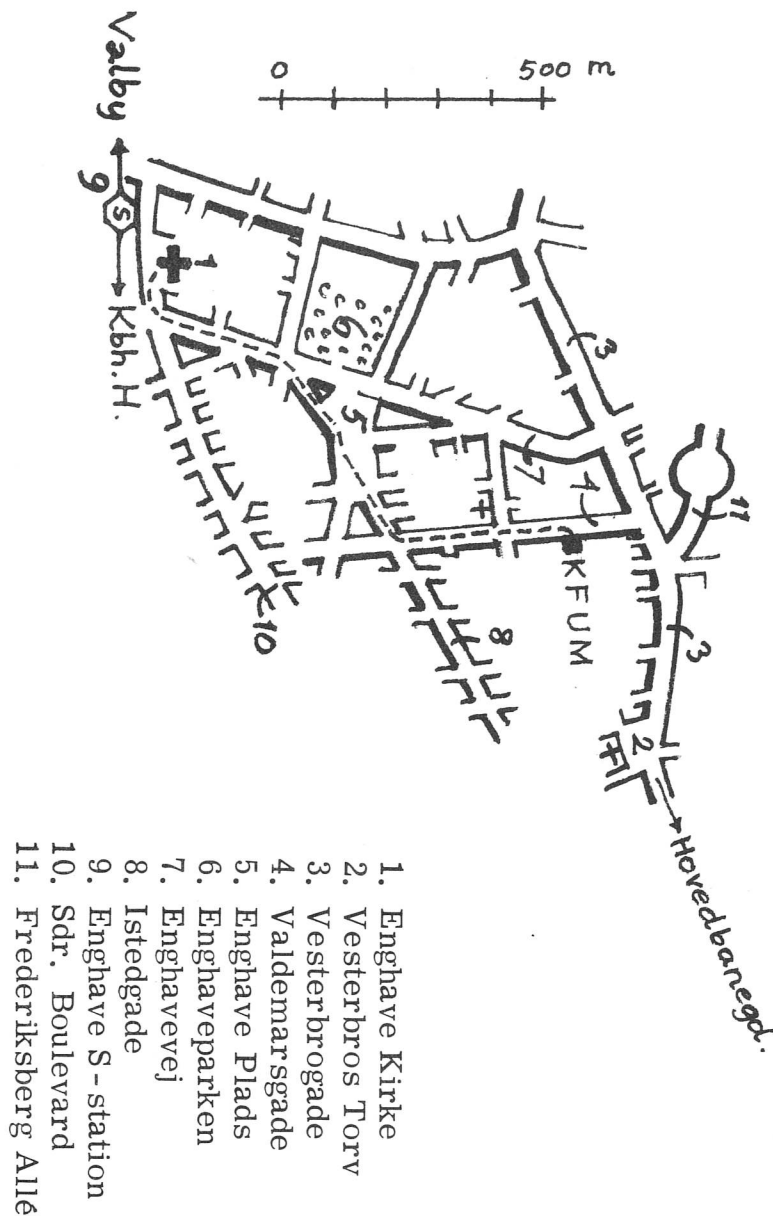
Privat indkvartering kan ordnes. Se iøvrigt nedenstående hotelliste.

Der bliver lejlighed til privat skriftemål.

KIRKEDAGSUDVALGET

HOTELLER (blandt andre mulige):

Missionshotellet, Løngangsstræde 27.....	(01) 12 65 70
Annexet, V. Voldgade 89	(01) 11 48 06
Hebron, Helgolandsgade 4	(01) 31 69 06
Westend, Helgolandsgade 3	(01) 31 48 01
Ansgar, Colbjørnsensgade 29	(01) 21 21 96
Nebo, Istedgade 6	(01) 21 12 17

herrer. Det virker lidt pinligt, at de fleste i denne lange række dog står i parentes! I de tre andre nadverbønner er de som normalt hos os blot smækket sammen til "alle helgen"

Det forekommer mig, at de gode romere på dette punkt ikke i særlig grad har haft fingeren på tidens puls, når de efterligner moderne danske lutheranere og ikke mere tør sige det lige ud i hovedet på folk, at han, hvis ord de nu skal høre, ikke bare er en almindelig Jensen og Pedersen, men det er en af Guds hellige! De har nok ikke tilstrækkeligt ofte hørt det gængse danske præsteudtryk: "Ham Paulus..." helt på samme måde, som man siger: "Ham Ulsdal..." - Jeg må indrømme, at jeg føler mig som en rigtig provo, når jeg i kirken siger det udfordrende ord: "Sankt" eller: "Den hellige Paulus siger os..."

Halleluja-råbet i den evangeliet fastholdes meget stærkt. Som en reverens til Folkekirkens liturgi har man indført vores formular: "Dette hellige evangelium skriver..." med svaret: "Gud være lovet..." I den norske prøve-højmesse har man løst problemet med at få Halleluja knyttet netop til evangeliet ved at lade det følge umiddelbart efter: "Gud være lovet..." - egentlig meget fikst! Den romerske særlige fremhævelse af evangeliets oplæsning, som jeg altid har fornemmet som en værdifuld detalje, fastholdes. Det er således kun lektionen, der kan læses af lægfolk.

Selvfølger kommer prædiken straks efter, at Bibelens ord er blevet oplæst - og først derefter menighedens svar: "Jeg tror..." - Det samme er også tilfældet i den anglikanske prøve-messe, men derimod ikke i de førnævnte tyske og amerikanske messer. Heller ikke i den norske prøve-messe har man vovet at gå dette selvfulgelses skridt. Jeg er overbevist om, at her er et punkt, hvor vi må have ændret rækkefølgen i den danske messe - det er jo simpelthen logik. Det er da temmelig fantastisk, at vi over 400 år efter reformationen skal fastholde en praksis, der rimeligvis hænger sammen med de middelalderlige prædiken-løse messer, hvor Credo fulgte direkte efter læsningerne. - Det er temmelig overraskende at se, at den apostolske trosbekendelse kan erstatte den nicænske, som den normalt gør det hos os.

Sidste punkt under "Ordets tjeneste" kaldes "Menighedens forbønner". Det har de gode romere haft store kvaler med; de vil gerne følge lidt med os andre; men traditionens vægt er endnu for stor. For et par år siden blev jeg taget i skole af en moderne romersk præst, fordi jeg ville flytte vores "Kirkebøn" fra prædikestolen til alteret. Ikke blot er dette skik i alle andre lutherske kirker; men det forekommer mig at være betydningsfuldt, at det fremhæves med denne skik, at alle kirkens bønner sker "ved Jesus Kristus, vor Herre" - ja på grund af hans offer for os, der om lidt er nærværende på dette alter. Men romer-præsten påstod, at selvfølgelig har forbønnerne ikke noget med alteret at gøre!

Nuvel - i denne messe har forbønnerne fået sit eget lille kapitel under "Ordets tjeneste"; men der står næsten intet i det, for man har slet ikke vovet i større grad at trække de forbønner ud af "Nadverbønnerne", der traditionelt hører til messens Canon. Der er i virkeligheden tale om en overflødig dublering, så længe dette ikke er sket.

Der er virkelig god mening i den praksis, der er almindelig i nyere lutherske messer, at lade "den store forbøn" ske for alteret efter prædiken, ofte glidende sammen med offertorie-salme og offertorie-bønner un-

der tilberedelsen af brød og vin. Det er ikke tilfældigt, at afsnittet om "forbønnerne" i den anglikanske prøve-messe indledes med en rubrik, hvor der står, at Kirkebønnen "shall then be offered by the priest". Først når forbønnerne får den plads, kan de drages helt ud af "nadverbønnerne".

Det næste afsnit, der altså kaldes "Nadverliturgi", indledes med noget, der ikke mere må hedde "Offertorium", men stadig er det. Da vi i 1960 udsendte vores "Messevejledning", havde vi i al broderlighed haft en del diskussion om offertoriet. Jeg kunne ikke bruge andet end de dejlige ord fra Sl. 26: "Jeg vil tvætte mine hænder i renhed, at jeg kan gå omkring dit alter for at istemme takkesang o. s. v." Vi blev enige om kun at tilføje en lødig offertoriebøn, som vi oversatte fra en tysk højkirkelig messe, og som senere blev optaget i Theologisk Oratoriums messeforslag.

Her i den nye romerske messe er alle de hidtidige bønner forsvundet bortset fra den korte offertoriebøn, der skifter fra messe til messe. I stedet er der formet et par helt nye bønner, f. eks. denne, der kan bedes højt af præsten ved fremførelsen af brødet: "Lovet være du, Herre, vor Gud, verdens Skaber, for brødet, som vi har modtaget af din gavmildhed. Dette brød, frembragt af jorden ved menneskers virke, bærer vi frem for dig. Lad det for os blive livets brød!" Bønnen ved fremførelsen af vinen lyder på lignende måde. — Her er et par værdifulde bønner, som enhver luthersk præst skulle kunne bede på det sted.

Herefter følger nu, hvad der kaldes "Den store takkebøn", der går fra indledningen til præfationen over "nadverbønnerne", hvorunder hører indstiftelsesordene, og til Fadervor. Når man nu er i gang med at lave en ny liturgi, kan man undre sig over, at man endnu ikke har kunnet finde på en bedre formulering end den omtrent sædvanlige formular i præfationsindledningen: "... Sandelig det er værdigt og ret, rigtigt og os til frelse (før: frelsebringende)". De fleste af præfationerne er de sædvanlige, så bundetheden til den latinske form har gjort sproget mindre godt. Men der er dog også en hel del nye præfationer: Efter at have manglet en til adventstiden har man sandelig taget revanche og lavet hele tre, hvoraf ingen er overbevisende gode. En anden tiltrængt nyhed er udarbejdelsen af to præfationer til årets almindelige søndage, hvor man før det meste af kirkeåret måtte slås med præfationen fra Hellig Trefoldigheds fest, som man næsten lige så godt kunne læse på latin som på dansk, så svær var den at forstå. Endelig er der også kommet en ny "almindelig præfation" som supplement til den noget "tynde", der hidtil er blevet brugt.

Jeg behøver vel ikke at nævne, at Sanctus og Benedictus nu er føjet sammen til en enhed — ikke skilt i to dele som i Prøveritualbogen og endnu mindre med de to led fordelt på hver sin side af selve nadverindvielsen!

Derefter følger der fire former for Canon — eller "Nadverbønner", som de nu kaldes. Den første er en lempelig oversættelse af den normale latinske; men også her er der dog visse overraskelser. Det mest forbausende er den korte bøn lige før indstiftelsesordene, den, der undertiden er blevet opfattet som den egentlige "konsekrationsbøn". Selvfølgelig er intentionen den samme, udtrykt i de sædvanlige ord: "... at den for os må blive din højtelskede Søns, vor Herres Jesu Kristi legeme og blod". Men lige forinden har man lavet denne tilføjelse til ordet offer: "... frembåret i ånd og sandhed" — det smager temmelig liberal-theologisk eller

"protestantisk" i dette ords dårlige betydning. Men måske er det en trykfejl, at "ånd" er skrevet med lille, så der i stedet for tænkes på Helligånden, hvad sikkert er meningen i det ofte misforståede skriftsted fra Johs. 4, 23. I hvert fald er der denne overskrift over bønnen: "Vi beder Guds ånd hellige gaverne".

Det vil i virkeligheden sige, at man opfatter denne bøn som en epiklese, selv om den som bekendt ikke i sin latinske skikkelse indeholder nogen påkaldelse af Helligånden — og heller ikke gør det i sin ændrede skikkelse bortset fra udtrykket: "... frembåret i ånd og sandhed". At man vil tilføje også denne bøn sådan, hænger sikkert sammen med, at alle de tre andre "nadverbønner" indeholder en "konsekrationsbøn" lige inden indstiftelsesordene, der i næsten ens vendinger indeholder en klar epiklese.

Her har romerkirken altså gjort det økumenisk set store skridt helt tydeligt at bekende sig til en epiklese, en påkaldelse af Helligånden som det måske afgørende konsekrerende element akkurat, som man gør i den ortodokse kirke. Også lokale stridigheder mellem højkirkelige i mange kirkesamfund angående for eller imod epiklesen har måske hermed fundet sin løsning — afgjort af Rom!!!

Der er gemt mange interessante perspektiver her! Den danske folkekirke er snart ene blandt alle verdens kirker med sin fastholden af den senmiddelalderlige romerske praksis, at det kun er reciteringen af indstiftelsesordene, det kommer an på! Det pudsige er, at dette fænomen træder aller stærkest frem hos de lavkirkelige herhjemme, der ofte barberer næsten alt andet bort af nadverliturgien. — Et andet perspektiv ligger i dette, at denne bekendelse til Helligåndens gerning i hvert fald til en vis grad afstrejfer to ting, der ofte har været en anstødsstøt for andre kirkers velvilje forståelse af romerkirkens lære om nadveren: For det første, at det er præsten alene, der har en forunderlig "magt" til at kunne gøre brød og vin til Kristi legeme og blod. For det andet en forgrovet opfattelse af, at nadveren er vores offer. Epiklesen udtrykker, at det dybest set ikke er os, der gør det. — At man virkelig søger at undgå sådanne misopfattelser, fremgår også af en passus et sted i den tredje nadverbøn: "Tag nådigt imod din kirkes gave, og se i den det offer, som du tog imod til forsoning..."

Den anden "nadverbøn" er meget kort og stammer fra Hippolyt; den er egentlig meget smuk. — Den tredje er et forsøg på at tale i et lidt mere moderne theologisk sprog eller måske i et mere økumenisk sprog. Jeg ved næsten ikke, hvad jeg skal sige til den. — Den fjerde "nadverbøn" er i mine øjne den dårligste: Den er meget lang, fuld af bibelske og religiøse vendinger. Man fortæller Gud en hel masse ting, ja repeterer store dele af bibelhistorien for ham. Mon Han dog ikke husker den? Som et afskrækkende eksempel citerer jeg følgende afsnit: "Men for helt at opfylde din frelsesplan gav han sig hen i døden, og ved sin opstandelse knuste han døden og fornyede livet. Vi skal nu ikke længere leve for os selv, men for ham, som døde og opstod for os, og derfor sendte han fra dig Helligånden, sin førstegave til de troende til at fuldbyrde din gerning i verden og føre dem frem til helligheds fylde". — Sådan fortsættes der i afsnit efter afsnit. Det kan undertiden minde lidt om vores nadverformaning: "Kære Kristi venner..."

I to af "nadverbønnerne" efterfølges Sanctus af et Post-sanctus inden

epiklesen, sådan som vi møder det i Theologisk Oratoriums messe-forslag fra 1960 og med et ordvalg, der ligner det en hel del. — Noget for mange lutherske sikkert chokerende er, at indstiftelsesordene i en af de fire muligheder næsten bærer præg af en parafrase over Bibelens beretning — præget af johannæisk sprogdragt. Allerede i Missale Romanum er der en vis frihed i ordvalget; men det er mere udpræget her. Straks efter indstiftelsesordene er der kommet et nyt led; i romerske anmeldelser af messen kaldes det en "aklamation": De to ord "Troens mysterium", der var indføjjet i det gamle missales indstiftelsesord, bliver nu sunget af præsten, hvortil menigheden f. eks. kan svare: "Herre, vi forkynnder din død, vi priser din opstandelse, vi forventer dit komme i herlighed". Der er her igen tre alternativer for menighedens svar.

Efter "nadverbønnen" kommer Fadervor, der her angives som det første led under det afsnit, der hedder "Altergang". Af reverens til folkekirken har man her medtaget vores afslutning på Fadervor: "Thi dit er riget..." — dog med et forudgående indskud, en forkortelse af den sidste af det gamle missales canon-bønner!

Angående resten af messen kun nogle få bemærkninger: Den sædvanlige forberedelsesbøn før communionen siges nu i kor. — Man ønsker meget, at der synges under communionen, altså menighedssang! — For nogle er det måske en nyhed, at lægfolkets modtagelse også af kalken synes så almindelig, at det i en rubrik omtales, hvad præsten skal sige ved uddelingen deraf. — Endelig er det værd at lægge mærke til, at der nu også er blevet givet adgang til at lyse den aronitiske velsignelse efter messen. De helt afsluttende ord: "Ite, missa est" har man oversat således: "Gå bort med Kristi fred", hvortil menigheden svarer: "Gud ske tak og lov".

Efter denne ret udførlige gennemgang vil man måske bebrejde mig, at jeg har brugt for meget plads til perifere ting i stedet for at koncentrere mig om en dogmatisk vurdering f. eks. af de udtryk, der bruges for det såkaldte "messeoffer". Jeg har dog peget på enkelte ting: At man kan fejre romersk messe i dag uden at bruge stærkere udtryk om helgenerne, herunder Jomfru Maria, end dem vi finder i folkekirkens alterbog under Allehelgensdag og Mariæ Bebudelsesdag! Dette gælder, hvis man benytter alle tre "nye" nadverbønner.

Jeg har peget på theologiske perspektiver, der ligger i indførelse af epiklese i de samme tre nadverbønner samt underforståelse af epiklese i den danske oversættelse af Missale Romanum.

Jeg har også peget på, hvordan offertoriet er blevet udrenset, så enhver luthersk præst burde kunne bede de bønner, der er blevet tilbage — næsten da... Enhver ordentlig luthersk præst kan idag læse den romerske messe, hvis han bruger Hippolyts nadverbøn — så lidt "romersk" er den! Hvis man bruger vor kære Luthers gode råd om at opfatte alt i bedste mening, tror jeg næsten, vi også ville kunne læse messe efter tredje og fjerde nadverbøn med god samvittighed — ikke mindst efter indførelsen af præstens råb: "Troens mysterium". Under den hat kan der være plads til meget...

Det, jeg har sværest ved at tage ved denne messebog, er, selv om det lyder utroligt: dens rummelighed. Den er næsten uhyggelig! Hvis jeg var romersk-katolsk, ville jeg blive bange for den bog. Jeg har allerede nævnet det, der for os andre er en pudsighed, at man må tage helgenerne med eller lade dem ryge ud efter behag. Hvis der er noget i vores

tro, der kan sættes i en parentes, bør det så ikke helt udgå? Når alle de ting, der karakteriserer det endnu gældende Missale Romanum, alligevel godt kan undværes, så den anden messe, Hippolyts, som jeg kunne bruge i Hemmet på søndag, er lige så god og gyldig, hvordan kan man så i romerkirken tro på det, der siges i det hidtil gældende missale?

Forstå mig ret, når jeg siger, at der næsten er noget uinteressant ved denne messebog, som alt, hvad der præges af theologisk liberalisme, er kedeligt og ligegyldigt. Det er ortodoksi, der er spændende, som Chesterton sagde for mange år siden. — For os er det kaotiske, de mange valgmuligheder (som er flere end dem, jeg har nævnet) noget banalt og velkendt. At de virkelig ikke er klogere, disse romere, end at de vil overgive deres messe til "protestantisk" individualisme!

Der er kun ganske enkelte ting fra denne messebog, jeg kunne ønske at bruge i mine kirker. På de fleste punkter er de nyere lutherske messer i Tyskland og Amerika smukkere og bedre — for ikke at sige den nye norske prøve-messe, men det er en hel anden historie.

periskop

TAIZÉ

GÅ TIL DEN VERDEN, SOM IKKE TROR

AF KNUD NØRHOLM, KØBENHAVN

I EN tidligere artikel her i bladet (1969/3) blev det berørt, at kommunitet i Taizé fra begyndelsen mødtes med forbehold i sin egen kirkeafdeling. Med velberåd hu tilbageviste den al tale om klosterliv og munkeløfter som uforenelig med reformatorisk tro. Luther havde jo brudt sine løfter og talt skarpt imod munkelivet. Dermed var den sag afgjort en gang for alle, og man afviste at gå ind på en revision af de herskende fordomme. Løfterne om at leve i kyskhed, fattigdom og lydighed stred mod Helligåndens frihed, sagde man, og overså dermed, at netop disse tre råd er vel begrundede i Ny Testamente, i den grad er det lykkedes protestantisk teologi at opbygge en mur af fortællelse om dem. Nu kom så disse generende unge og ville have, at man skulle gå inden for muren og hente disse lidet kommenterede tekster ud til fornyet eksegese. Hvad bildte de sig ind? Og så alt det om økumeni! Hvad skulle det til for? Skulle reformationen og den frihed, den havde givet os, smides over bord; skulle vi ikke mere være glade for det, vi havde, og trofast vogte det?

SÅ SIKKERT var Roger Schutz's og hans brødrers kald, at denne mangel på forståelse — selv nære teolog-venner sagde fra — ikke formåede at afholde dem fra at gå mod strømmen, mod en gennem 400 år vel etableret tradition. "Vi var af den overbevisning, at vi netop respekterede Helligåndens frihed gennem vore løfter, for Kirkens Herre er mægtig nok til at indlade sig med os, og til at gøre, at det hjertes ja og amen, som vil være trofast, også bliver det livet langt" (prior). Og i Taizé bad og arbejdede

man, mediterede og ventede på Guds "événement" (handling, indgreb) og gjorde erfaringer, der nedfældedes i reglen (1952), som således er vokset ud af broderskabets eget liv. Man voksede i al stilhed.

FLERE OG FLERE sluttede sig til. I 1949 aflagde, som sagt, de første 7 brødre løfterne, i 1954 var tallet 19 + 7 postulanter (dvs. sådanne, som ønsker optagelse), i 1964 er det vokset til 65, og i 1967 fik jeg opgivet tallet til 70. Et tal, der vækker associationer! Så småt bredte kommunitetets ry sig (også til vore breddegrader), og gæster kom dertil og blev vel modtaget, enten de nu kom bare for at se, hvad det hele var for noget, eller for at deltage i brødrenes tilbedelse og drage næring af samværet med dem, eller som retrætanter, som mennesker, der søgte bort fra jaget for at få samling i sindet og fornyes i troen gennem mødet med Kristus i hans brødre her, hans små lys i verden, i deres bøn og lovsang og troserfaring.

BRØDRENE havde overtaget den ubenyttede præstebolig, som med sine mange små rum var velegnet som gæste- og retrætehus, og dengang da brødrenes tal var mindre end nu, bespistes gæsterne ved deres bord og opnåede derved en intimere kontakt med broderskabets ånd og liv, end det idag er muligt.

FOR NU er den kolde vinter afløst af et lunt forår, og idag besøges Taizé hver sommer af tusindtallige skarer. I 1968 boede sommeren igennem alene mellem 14 og 15000 unge dér. Denne vending sætter prior i forbindelse med mødet med pave Johannes XXIII. Han har herom sagt: "Da pave Johannes XXIII blev valgt, levede vi i Taizé endnu i den "kolde vinter", som skyldtes modstanden mod økumenien. Og så modtager denne mand os, en af mine brødre og mig, i særlig audiens, to dage efter sin kroning. Lige fra denne første kontakt, fra den første samtale, alene med ham, forstod jeg, at noget ville blive anderledes, at vi skulle ud af vinterkulden, og at vi allerede var ved at gå ind i et "lille forår" ... ordene er hans: en dag, da vi trådte ind i hans store bibliotek, modtog han os med ordene: "Åh, der har vi Taizé, det lille forår!" Denne gestus er helt Johannes XXIII. Fra dette første møde har vi haft en forudfølelse af, at noget helt nyt var på vej. Jeg véd godt, at intet bliver til af intet, at man aldrig starter fra nul, og at hvis man idag skulle hylde alle de protestanter, ortodokse og katolikker, som trofast har virket for økumenien, ville timer ikke forslå. Men dog er det sandt, at denne "mand ved navn Johannes" blev redskab for noget umådeligt stort i det økumeniske kald".

OG ENDNU et par citater fra prior: "Jeg mener at kunne sige, at vi nu er kommet helt ud af den ret kolde vinter, hvori vi har måttet leve gennem tyve år; hvori man betragtede os med et vist forbehold i vor egen protestantiske familie. Og jeg undrer mig selv over det venskab, den broderlige opmærksomhed, som idag er vedvarende og som strømmer imod os fra de protestantiske milieuer i Skandinavien, i de tysktalende lande, i England, i Amerika; og i et sådant omfang, at vi slet ikke kan overkomme at svare på alle de henvendelser, der rettes til os af kirkemænd, lutherske biskopper, protestantiske kirkeledere i USA eller andre lande. Men sådan var det ikke for 2-3 år siden (sagt i 1965), og denne vending må betyde noget i den økumeniske bevægelse. Jeg kan ikke sige præcist hvad, men der er sket en mentalitetsændring". "Gennem de tegn, som i de sidste år er givet os, kan vi idag sige, at Gud forbereder noget vældigt til os. Gud bereder virkelig alles enhed i én kirke, et nyt forår, en ny pinse. De første

tegn har vist sig, det første tøbrud er der, ligger måske allerede bag os. Og det at vide, at Gud bereder noget vældigt, som vi endnu ikke kan måle, opildner vor iver, og driver os mere end nogensinde til sammen at gå til den verden, som ikke tror, og som vi vil forenes til bedste for".

OG GANSKE bogstaveligt går Taizé ud til den verden, som ikke tror, og da særligt til den fattige del af denne; her lever brødre i 'fraterniteter' sammen med katolikker for at følge den praksis, man har haft i Taizé siden 1964, hvor nogle romerske franciskanere og ortodokse munke har boet og deltaget i tidebønnerne, mens de har fejret messen i det romersk-katolske, respektive ortodokse, kapel i Forsoningskirkens krypt. Overalt drejer det sig for disse 'fraterniteter' om ved deres indbyrdes deling af livets vilkår at være et billede på enhed og forsoning, at være til stede med et frit tilbud om venskab og gæstfrihed. De tjener selv til livets ophold, og dagenes rytme er bestemt af bøn, arbejde og så generøs gæstfrihed som muligt.

I 1968 lever f.eks. i C h i c a g o 6 brødre fra Taizé, 2 amerikanske franciskanere og en benediktiner i en bydel, som bebos af sorte, kinesere, puertoricanere o. a. Al tænkelig menneskelig elendighed udstilles her og stiller dem overfor meget store spændinger, blandt mennesker, der er bytte for frygt og vold.

FIRE BRØDRE har slået sig ned sammen med 2 unge benediktinere i R e c i f e, nordøst Brasiliens hovedby, den mest stedmoderligt behandlede egn i hele Sydamerika. Deres hus ligger op til en af de overbefolkede skrammelbyer med nød, sult og usundhed. Som alle andre steder lever de af deres arbejde, og de har mødt deres del af den uretfærdighed, som rammer så mange arbejdere. En af dem er allerede to gange blevet fyret indenfor få måneder.

I R w a n d a, i den del af Afrika, hvor spændingen mellem racerne er i tiltagen, og hvor uroen i Congo spores langs alle grænser, lever 3 brødre sammen med nogle katolske munke. De er ved, i forbindelse med religiøse kongregationer i landet, at indrette et økumenisk gæstecenter i hovedstaden, Kigali.

I N i a m e y, ved Nigerfloden, har br. Pierre, som er en af de brødre med størst anciennitet i Taizé, sluttet sig til to andre brødre for at leve midt iblandt de indfødte.

FRATERNITETET i A b i d j a n, Elfenbenskystens hovedstad, har lettere eksistensvilkår end de andre; de har allerede været der i flere år og er omgivet af meget venskab.

BRØDRE, der gerne vil leve som fattige mellem fattige, i venskab og hjælpsomhed på lige fod, kan her og der finde, at den gode vilje møder vanskeligheder.

I BRASILIE er det tiggeriet, der skaber problemer for brødrene. I et brev fra samme år (1968) hedder det: "Hvordan skal man reagere overfor den fremstrakte hånd? Den gestus forfalsker forholdet mellem mennesker. Det er et barns gestus overfor en voksen; en troendes gestus overfor Gud. Men mellem to voksne rejser den en barriere af ydmygelse for den dertil reducerede og af forlegenhed hos den, som er mål for den. Nægte at give for dermed at afvise dette falske forhold? Nuvel, men hvis den anden nu

regner med denne skærv til livets ophold? ... Når en tigger kommer til døren, kan man i det mindste tage imod ham, byde ham indenfor, for en stund tage ham med i et menneskeligt fællesskab. Men i storbyens anonymitet?"

I AFRIKA er det det at være europæer på lige fod med afrikanere. Lige så naturligt det er at se en afrikaner leve på europæisk, lige så stødende er det, når en europæer vil leve på afrikansk; han vil simpelthen fra begge sider blive anset for en 'original' og vil ikke blive taget alvorligt, skriver brødrene herfra, og hvadenten afrikaneren møder europæeren med den fattiges store smil og selvhengivende, puerile venlighed eller med funktionærens stivhed, kan han ikke skjule sin følelse af underlegenhed. Denne indstilling, som europæeren møder overalt, virker på ham som en langsom gift, der til sidst får ham til at tro på sin overlegenhed som en selvfølge. "For den, som selv vil søge sit logi og arbejde, og have så megen kontakt som muligt med den ikke-privilegerede afrikaner, er det ganske umuligt at være fattig mellem fattige. Jo nærmere vi kommer dem, des mere springer vor rigdom i øjnene. Mere end andetsteds må man her gøre sig umage for at se klart på sig selv i en tvetydig atmosfære".

"I DET amerikanske samfund er der så mange skillemure, at vor væsentlige opgave er at samle vidt forskellige mennesker og bringe dem på talefod. De sortes ledere afviser al kontakt med hvide, og det er dog dem, man mest af alt skulle søge at samle. Man må engagere sig uden at tage parti ... Kun den regelmæssige bøn, hvori alle deltager, som besøger fraternitetet, gør det muligt for en halv snes brødre at engagere sig sandt i byens spændinger. I en nation, hvor kirker sækulariseres, hvor kontemplative ordener svigter bønner til fordel for en svimmel aktivitet, søger mange amerikanere efter et gudsforhold, der lader dem opdage mennesket i dets åndelige dimension".

LÆSERNE SKRIVER

RETREAT?

Kære pastor Johs. M. Nielsen!

I nr. 1/1970 af dette blad efterlyste De et godt, præcist og prægnant dansk ord for det fremmede 'retreat'. Det er jo fundet, De bruger det selv, det hedder retræte, står anført i Dansk Retskrivningsordbog og er ligeså dansk som retreat er engelsk, begge ord er, som De ved, taget fra fransk: retraite. De vil måske indvende, at retræte er militært farvet, hvad der er rigtigt, skønt man dog også taler om en retrætepost uden for militæret. På fransk og engelsk bruges henholdsvis retraite og retreat om de samme militære begreber som på dansk, uden at det har umuliggjort, at det bruges også om det at trække sig tilbage fra verdens gøremål for en tids stilhed og eftertanke; en praksis som ikke kan siges at være udbredt herhjemme. Men hvorfor så ikke ganske simpelt give det danske ord 'retræte' den samme betydnings-extension på dansk? Den vil nok slå sig selv fast i folks bevidsthed i samme omfang, som den praksis, den skulle betegne, gør det. Og så

er det da at foretrække fremfor at bidrage til den almindelige oversvømmelse med engelske glosser, vi er ude for. (Designe, know-how etc.!)

Med venlig hilsen

Knud Nørholm.

KONVENTET I VIRRING REFERAT

AF PASTOR KNUD CHRISTENSEN, VIRUM

SÅ HAR der igen været højkirkeligt præstekonvent i Virring (25.-27. maj), og igen i år med god deltagelse. Det er meget vigtigt, også for menighederne, at præsterne kommer sammen for at blive styrket i troen og det kristne fællesskab, og derfor skylder vi pastor Barsøe og hans kone en stor tak for besværet ved afholdelse af disse konventer.

Vi begyndte med vesper i Virring Kirke, hvor pastor Barsøe bød velkommen og gav udtryk for sin glæde over, at vi stadig kunne mødes. Tirsdag morgen fejrede vi den hellige messe på festlig vis i Essenbæk Kirke. Lovsangen fik loftet til at lette sig, fredskysset gik rundt til alle og røgelsen steg mod Himlen.

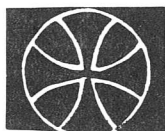
Overlæge Jacob Christensen fortalte om det nye kristelige folkeparti. Han sagde bl. a.: Hvad har bragt os derhen, hvor vi er i dag? Den franske revolution, fremsynede kristne mænd i Danmark, der bragte os en social reform, og Grundtvig, der med sit kristne syn på friheden gjorde det muligt for de enkelte at styre landet i demokratiet. Nu står vi i den teknologiske udvikling. Ideer og tanker farer verden rundt ved massemedierne. Barmhjertighedsgerningerne er ikke længere personlige, og vi kan vanskeligt styre dem. Selvbestemmelsen bliver mindre, teknikken styrer. Politikerne må spørge: hvor vil vi hen, hvilken af de veje, som eksperterne afstikker for os, vil vi vælge? Hvis politikerne ikke vælger, føler eksperterne sig tvunget til det. Vi mangler et kristent syn på mennesket. Politik uden en bærende idé kan ikke få magt i et dynamisk samfund. Vi kan ikke opdrage vore børn og elske vor næste uden at gribe ind i samfundet. Datasystemet kan give logiske slutninger m. h. t. styrelse af samfundet, hvis vi ved, hvor vi vil hen. Derfor bliver det et spørgsmål om frihed og kontrol. I vel-færdssamfundet kommer nye problemer. Bliver fritiden menneskelig? Ved den biologiske udvikling kan vi øve menneskekontrol og dermed stemningskontrol. Ved brug af maskiner kan vi skabe nye sansekvivaliteter. Transplantationer bliver et problem, der ikke endnu er lovgivet om. Vi kan udrydde arvelige gen-sygdomme og fremelske gode gener. Lægen må følge med i det, der kommer, men det gør politikerne ikke, derfor lovgives der først, når problemet er over os, og vi er ikke medbestemmende i denne lovgivning. Vi må ikke blive til samfundsrobotter, derfor kan og skal der føres en kristen politik, der bygger på det kristne livssyn og menneskesyn. Et kristent parti har mulighed for at få 6-8 mandater i folketinget og vil dermed blive tungen på vægtskålen samtidig med, at det vil anspre de gamle

RESERVERET POSTVÆSENET

partier til at sætte kristne mænd og kvinder på ledende poster. — Slogan for partiet: Ikke til højre — ikke til venstre — men fremad.

De øvrige foredrag kommer som artikler i Re-formatio, således bringes i dette nummer Poul Ulsdals foredrag, Den nye romermesse.

Næste års Virringkonvent er planlagt til 24.-26. maj.

RE-FORMATIO nr. 4 juli 1970 13. årgang

Poul Pedersen: Kender han os nu også ?	62
Hans Olav Okkels: Kommentar: Politisk hjemløshed i Danmark	63
C. B. Hansen: Sandhedsfabrikation	64
Poul Ulsdal: Den nye romermesse	66
Knud Nørholm: Periskop: Taizé	75
Knud Nørholm: Læserne skriver: Retreat!	78
Knud Christensen: Konventet i Virring, referat	79

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.
 Redaktør (ansvarshavende): Sognepræst B. Riisgaard, Vestre Fjordvej 61, 9000 Ålborg. Telefon: Ålborg (08) 13 69 90.
 I redaktionen iøvrigt: Pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9000 Ålborg; kreditforeningsfuldmægtig Preben Kunst, Lukas Plads 8, 8000 Århus C.; sognepræst Sigurd Mejndor, Hyllested, 8400 Ebeltøft; pastor O. Lund Pallelsen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.
 Ekspedition: RE-FORMATIO v/stud. theol. Ejlf Kristensen, Kurlands-gade 3, 3. th., 2300 København S. Postgiro 88142. (Besked kan modtages på telefon (01) 50 84 28). — Bladet kommer i mindst 8 numre årligt og koster 20 kr. (studerende 15 kr.). — Grafik: Knud Nørholm. Sats: Anders Studsgård på IBM Bold Face. — Tryk: J. A. Petersen & K. C. Christensen.